

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СКОПЈЕ
ISHP QENDRA E SHËNETIT PUBLIK - SHKUP

ул. 3-та Македонска бригада бр.18 Скопје, тел. 02/3298 667, факс 02/3298 251, www.cph.mk
rr. 3-Brigada e Tretë Maqedonase nr.18 Shkup, tel. 02/3298 667, faks 02/3298 251, www.cph.mk

**Информација за состојбата со дијабет за населението од
Скопскиот регион во текот на 2019 година**

DIABETES MELLITUS

Скопје, јуни 2020

Ј.З.У. Центар за јавно здравје Скопје

В.д. ДИРЕКТОР: Прим.м-р сци. д-р Александар Стојанов

Раководител на Одделението:

Прим. д-р Персида Малинска

Уредник:

Доц. Д-р Валентина Симоновска

Автор:

Доц. Д-р Валентина Симоновска

Д-Р Анета Јанкоска

Обработка на податоци:

Одделение за социјална медицина

Компјутерска обработка на податоците:

ИНФО СОФТ ИНГ, Скопје

Инг. Нијази Абдији

Скопје, јуни 2020 година

Содржина

---

1. Вовед
2. Цели
3. Материјали и метод на работа
4. Резултати и дискусија
5. Заклучоци
6. Предлог мерки
7. Користена литература

1. Вовед

Дијабетот е хронично заболување, кое може да доведе до кардиоваскуларни заболувања, слепило, откажување на бубрезите, губење на екстремитетите и смрт. Тоа предизвикува страдање и мака кај околу 60 милиони луѓе во Европскиот регион кои живеат во моментот со оваа болест, истовремено ги отежнува економиите и здравствените системи на регионот. Преваленцата на дијабетес се зголемува во Европскиот регион, веќе достигнувајќи стапки од 10-12% од населението во некои земји-членки. Ова зголемување е силно поврзано со зголемувањето на трендовите кон прекумерна тежина и дебелина, нездрави диети, физичка неактивност и лоши социоекономски услови.. Овие фактори на ризик, исто така, придонесуваат за развој на другите три незаразни болести (НЦДЦ) кои станаа меѓународни приоритети на јавното здравство (кардиоваскуларни заболувања, хронични респираторни заболувања и канцер), што го прави императив превенирањето на дијабетот да се интегрира во популационите пристапи за да се спречи НЦДЦ како група.

Дијабет тип 1 се карактеризира со недоволно производство на инсулин и бара дневна администрација на инсулин. Дијабетот тип 1 не може да се спречи со сегашните знаења и искуства. Симптомите вклучуваат прекумерно излучување на урина (полиурија), жед (полидипсија), постојан глад, слабеење, промени во видот и замор. Овие симптоми може да се појават одеднаш и болеста може да се претстави како акутна состојба. Дијабет тип 2 е резултат на неефикасна употреба на инсулин во телото (инсулинска резистенција). Опфаќа 90% од луѓето со дијабет широм светот и во голема мерка е превентабилен. Вишок телесна тежина - особено околу половината (централна дебелина), физичката неактивност и

големиот внес на заситени масти го зголемуваат ризикот од инсулинска резистенција. Овој ризик се зголемува дури и со скромно зголемување на телесната тежина во рамките на нормалниот опсег (Индекс на телесна маса под 25). Развојот на дијабет тип 2 е исто така поврзан со други фактори, како што се етничка група, искуства и влијанија во раниот живот и социоекономски фактори.

Симптомите може да бидат слични на оние на дијабет тип 1, но честопати се помалку забележителни. Како резултат на тоа, болеста може да се дијагностицира неколку години по почетокот, откако веќе ќе се појават компликации.

Дијабетот тип 2 до неодамна се сметаше за болест на средовечни и постари лица, но нејзината фреквенција ескалираше во сите возрасни групи и состојбата сега се повеќе се забележува во адолесценцијата и во детството.

Нарушена гликозна толеранција (ИГТ) и нарушената гликемија на гладно (ИФГ) се интермедиерни состојби помеѓу нормалната состојба и дијабетот. Луѓето со ИГТ или ИФГ се изложени на голем ризик да прогредират во дијабет тип 2, иако тоа не е неизбежно.

Гестацискиот дијабетес е хипергликемија со почеток или прво откривање за време на бременоста. Симптомите на гестациски дијабетес се слични на дијабет тип 2. Гестацискиот дијабетес најчесто се дијагностицира преку пренатален скрининг, наместо пријавени симптоми. Обично е привремен, но жените со гестациски дијабетес може да развијат тип 2 подоцна во животот.

2. Цел

Главната цел на Информацијата е да се прикаже состојбата со дијабет во Скопскиот Регион за 2019 година, да се укаже на сериозноста на компликациите од дијабетот и потребата од зголемување на мерките за превенција на истиот. Поради големата дискрепанца на бројот на регистрирани болни во примарната здравствена заштита од една страна и здравствената заштита на секундарно и терциерно ниво, се нагласува потребата од редовно пријавување на сите болни од дијабет од страна на матичните лекари.

3. Материјал и методи

Од материјал користени се: индивидуални пријави добиени електронски преку „Мој термин,,. Притоа се внесуваат примарните прегледи на пациентите во тековната година на ново регистрирани случаи, но и на пациентите каде дијабетот е дијагностициран порано.

Со оглед на тоа што бројот на пријавени случаи е помал од реалниот, се работи за анализа на репрезентативен примерок. Методот на работа е статистичко-информативен, направена е дескриптивна анализа.

4. Резултати и дискусија

Табела 1. Стапка на специфичен морбидитет за дијабетес мелитус на 1000 жители од Скопскиот регион за 2019 година

На Табела 1. прикажан е морбидитетот на дијабетот (инсулин-зависен дијабетес мелитус-E10; инсулин-независен дијабетес мелитус-E11 и O24-дијабетес мелитус во бременоста), по старосна и полова дистрибуција за 2019 година во Скопскиот регион. Исто така претставена е стапката на морбидитет на 1000 жители, како и процентуалниот удел на одредена старосна група и пол во вкупниот морбидитет.

Возрасна група	Вкупно	ст/1000	Индекс %	Машки	ст/1000	Индекс %	Женски	ст/1000	Индекс %
0	0			0			0		
01	0			0			0		
02	0			0			0		
03	0			0			0		
04	0			0			0		
05	0			0			0		
06	0			0			0		
10-14	11	0.09	0.12	7	0.11	0.17	4	0.07	0.08
15-19	15	0.35	0.16	9	0.41	0.21	6	0.28	0.11
20-24	16	0.3	0.2	9	0.38	0.21	7	0.30	0.13
25-29	34	0.7	0.4	13	0.56	0.31	21	0.89	0.40
30-34	50	1.1	0.5	25	1.06	0.59	25	1.07	0.47
35-39	122	2.6	1.3	68	2.96	1.61	54	2.31	1.02
40-44	254	5.5	2.7	143	6.27	3.38	111	4.77	2.09
45-49	428	9.2	4.5	213	9.39	5.03	215	9.04	4.06
50-54	724	15.8	7.6	365	16.33	8.62	359	15.34	6.77
55-59	1067	29.7	11.2	519	29.87	12.25	548	29.49	10.34
60-64	1451	45.4	15.2	665	42.74	15.70	786	47.89	14.83
65-69	1785	62.5	18.7	779	59.32	18.39	1006	65.25	18.98
70-74	1537	70.0	16.1	611	63.60	14.42	926	74.97	17.47
75-79	1073	70.0	11.3	425	64.50	10.03	648	74.21	12.22
над 80	970	250.7	10.2	385	252.29	9.09	585	249.68	11.04
Вкупно	9537			4236			5301		

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Во однос на половата дистрибуција, од табелата може да се види лесна преминација кај женскиот пол. Најголема стапка на 1000 жители има во старосната група над 70 години (мажи-70 год., жени-74 год.). Во возрастната група од 0-6 години не е регистриран дијабет.

Табела 2. Број на регистрирани пациенти со дијабет тип 1, според возраст, датум на утврдување на болеста, компликациите и датум на утврдување на компликациите

На Табела 2 прикажани се регистрираните пациенти со дијабет тип 1, нивната возраст, датум на утврдување на болеста, компликациите и датум на утврдување на компликациите.

	Возраст	Датум на утврдување на болест	Компликација	Датум на утврдување на компликација
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	15	08.10.2010		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	19	06.02.2012		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	20	12.07.2007		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	13	18.10.2018		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	24	05.04.2012		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	13	25.10.2018		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	7	07.03.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	8	12.07.2013		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	9	10.09.2018		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	21	22.02.2013		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	29	08.11.1999		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	23	31.01.2008		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	15	01.12.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	33	16.03.1996		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	36	05.05.1997		

Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	24	07.03.2001		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	27	20.06.2000		
Е10.7 - Тип 1 дијабетес мелитус со мултипли компликации	37	23.08.1999	Да	01.02.2013
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	11	21.01.2019		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	22	07.11.2018		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	16	26.04.2016		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	6	30.10.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	19	08.01.2010		
Е10.3 - Тип 1 дијабетес мелитус со офталмични компликации	29	30.11.2010	Да	03.05.2018
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	13	27.06.2011		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	20	05.02.2019		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	22	28.02.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	27	19.03.2003		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	14	27.04.2012		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	40	05.02.1996		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	13	18.10.2016		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	24	14.10.2009		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	14	16.02.2016		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	30	25.03.2010		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	15	26.01.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	43	20.02.2003		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	19	10.03.2005		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	31	11.03.2005		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	38	05.05.2010		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	14	15.01.2017		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	16	29.12.2004		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	27	17.09.2002		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	48	10.04.2007		
Е10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	11	27.08.2012		

E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	41	10.12.2007		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	40	10.12.1987		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	22	11.04.2011		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	10	04.12.2017		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	19	15.08.2011		
E10.33 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС СО ПРОЛИФЕРАТИВНА РЕТИНОПАТИЈА	51	05.11.1994	Да	25.11.2016
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	17	06.10.2016		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	23	29.07.2019		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	18	28.03.2014		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	43	23.10.2002		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	28	08.12.2005		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	20	17.11.2003		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	26	31.05.2017		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	38	31.08.1998		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	10	03.03.2012		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	44	17.01.2005		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	27	10.06.2003		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	29	11.06.2003		
E10.9 - ТИП 1 ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС БЕЗ КОМПЛИКАЦИЈА	13	09.07.2008		
E10.1 - Тип 1 дијабетес мелитус со ацидоза	35	25.07.2001	Да	06.02.2009

Извор:ЦЈЗ-Скопје

Регистрирани се вкупно 64 пациенти со Дијабет тип 1 или помалку од еден процент (0,67%) од вкупно регистрираниот дијабет за 2019 година во Скопскиот регион. Од нив 4 се со потврдени компликации (6,25%), од кои 2 со офталмички компликации, 1 со акутно влошување на состојбата - ацидоза, и 1 пациент е со мултипни компликации. Компликациите се јавуваат во различен период по утврдување на дијагнозата.

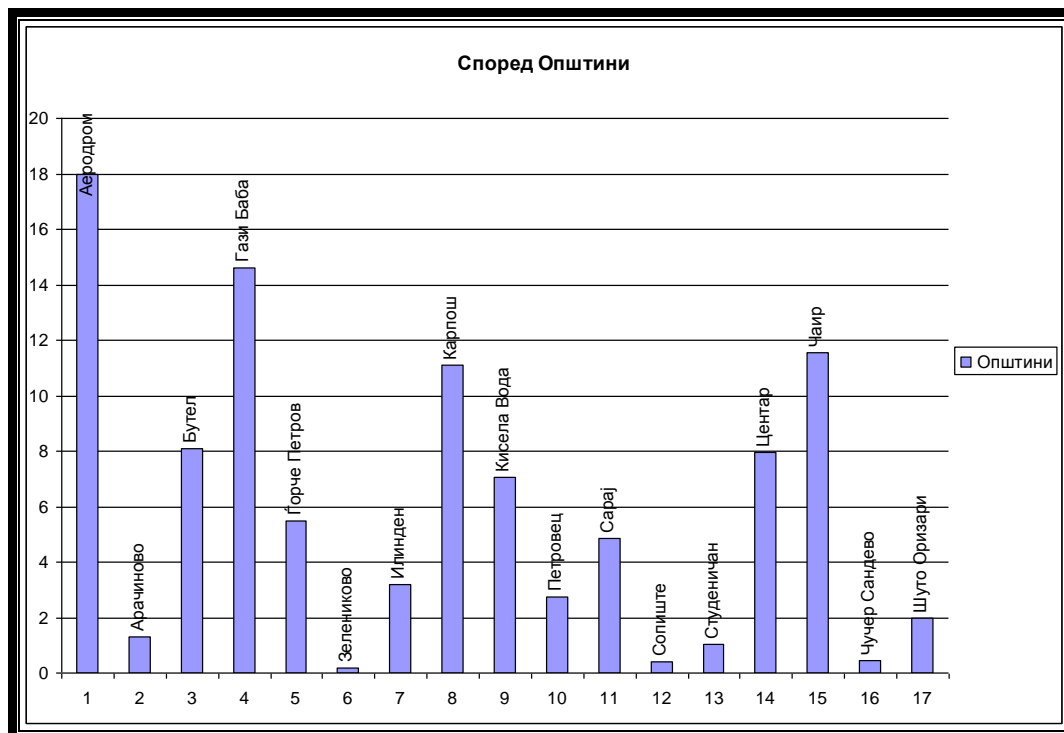
Табела 3. Број на лица со утврден дијабет според местото на живеење во Скопскиот регион за 2019 година

На Табела 3 и Графикон 1 прикажана е дистрибуцијата на дијабетот по општини во Скопскиот регион за 2019 година.

Општина	Вкупно	Индекс %	Машки	Индекс %	Женски	Индекс %
Аеродром	1715	17.97	781	18.42	934	17.61
Арачиново	125	1.31	60	1.42	65	1.23
Бутел	773	8.10	324	7.64	449	8.47
Гази Баба	1395	14.62	625	14.74	770	14.52
Ѓорче Петров	522	5.47	254	5.99	268	5.05
Зелениково	19	0.20	9	0.21	10	0.19
Илинден	305	3.20	121	2.85	184	3.47
Карпош	1059	11.10	475	11.21	584	11.01
Кисела Вода	673	7.05	323	7.62	350	6.60
Петровец	260	2.72	114	2.69	146	2.75
Сарај	463	4.85	170	4.01	293	5.53
Сопиште	38	0.40	17	0.40	21	0.40
Студеничани	100	1.05	46	1.09	54	1.02
Центар	759	7.95	337	7.95	422	7.96
Чаир	1102	11.55	489	11.54	613	11.56
Чучер Сандево	45	0.47	13	0.31	32	0.60
Шуто Оризари	189	1.98	81	1.91	108	2.04

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Графикон 1. Број на лица со утврден дијабет според местото на живеење во општините од Скопскиот регион

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Од Табела 3 и Графикон 1 се следи дистрибуција на дијабетот по општини во Скопскиот регион. Најголем број болни се регистрирани во општина Аеродром со процентуален удел во вкупниот морбидитет од околу 18%, следуваат општините Гази Баба, Чаир и Карпош со процентуален удел од 14.6, 11.6 и 11.1% .

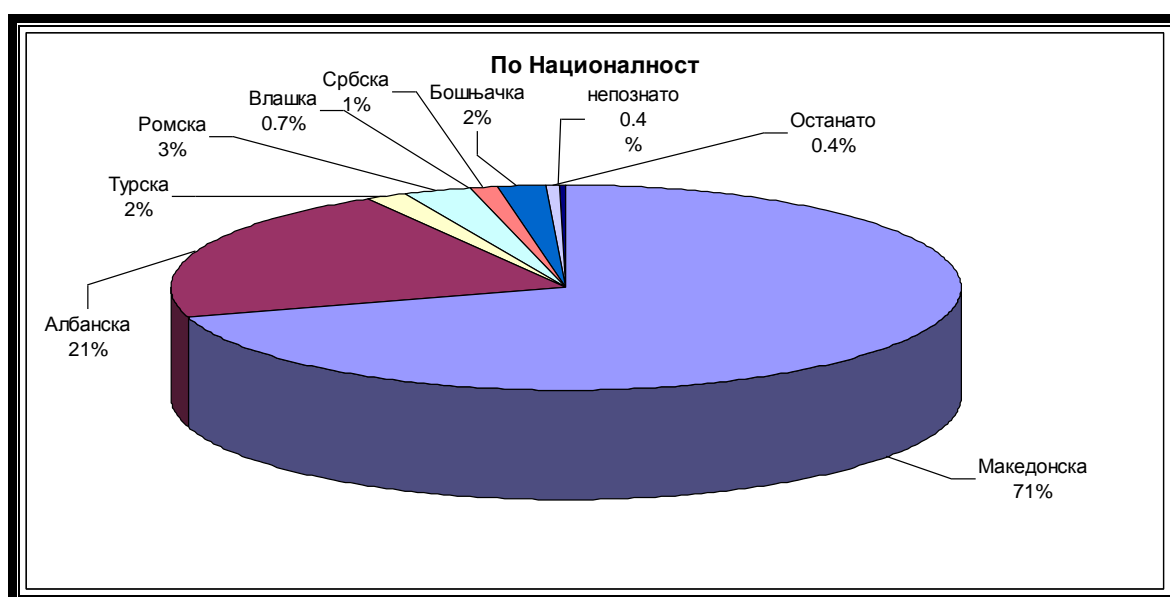
Табела 4. Број на болни од дијабет според националната структура

На Табела 4 и Графикон 2 претставена е дистрибуцијата на дијабетот кај населението на Скопскиот регион за 2019 година по националност.

Националност	Вкупно	Индекс%	Машки	Индекс%	Женски	Индекс%
Македонска	6707	70.29	3069	72.40	3638	68.60
Албанска	2044	21.42	819	19.32	1225	23.10
Турска	162	1.70	68	1.60	94	1.77
Ромска	264	2.77	124	2.93	140	2.64
Влашка	7	0.07	5	0.12	2	0.04
Српска	103	1.08	48	1.13	55	1.04
Бошњачка	175	1.83	70	1.65	105	1.98
Останато	41	0.43	22	0.52	19	0.36
Непознато	39	0.41	14	0.33	25	0.47

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Графикон 2. Број на болни од дијабет според националната структура

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Процентуалниот удел е најголем кај македонското население (Табела 4 и Графикон 2.) од 71 %, следува албанското население со 21%.

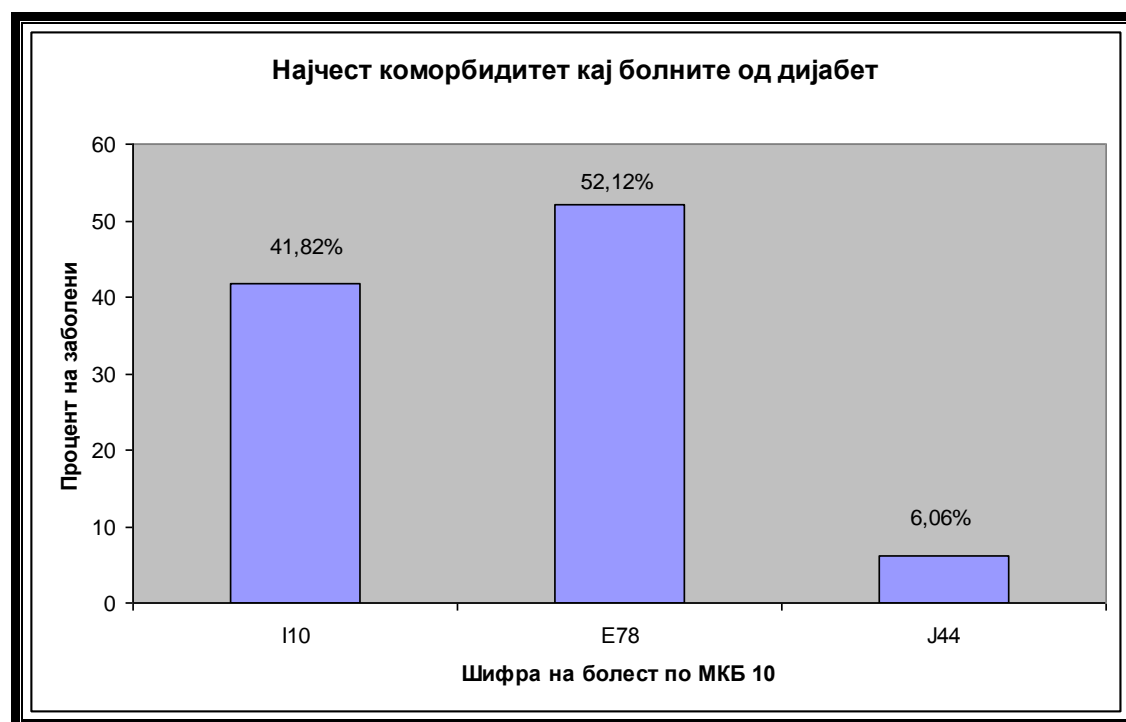
Табела 5. Број на лица болни од дијабет кои имаат потврден коморбидитет

На Табела 4 и Графикон 3 регистриран е најчестиот коморбидитет во Скопскиот регион за 2019 година кај болните од дијабет

Најчест коморбидитет	Број	%
I10	69	41.82
E78	86	52.12
J44	10	6.06

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Графикон 3. Процентуална застапеност на лица болни од дијабет кои имаат потврден коморбидитет

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Најчест коморбидитет на регистрираните болни со дијабет тип 2 во Скопскиот Регион за 2019 година (Табела 5, Графикон 3), е групата на заболувања на липопротеинскиот метаболизам и други липидемии (E78) -52,12%. Следуваат есенцијална хипертензија (I10)-41,82% и хроничната опструктивна пулмонална болест (J44)-6,06%.

Табела 6. Број на болни од коронарна артериска болест кај регистрирани болни од дијабет во Скопскиот регион, за 2019 година

Коронарна артериска болест	Број	%
имаат	401	4.2
немат	9141	95.8

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Графикон 4. Позитивна анамнеза на пациенти болни од дијабет кои имаат коронарна артериска болест

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Само 4,2% од регистрираните пациенти со Дијабет тип 2 во Скопскиот регион имаат Коронарна артериска болест, 4,2% (Табела 5, Графикон 4).

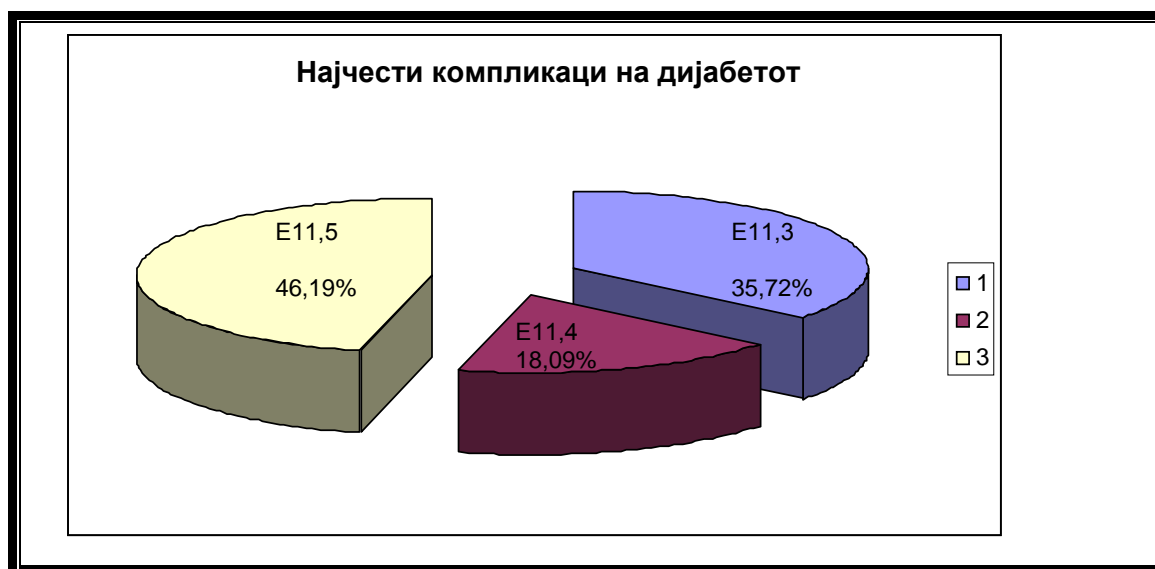
Табела 7. Број на лица болни од дијабет тип 2 кои имаат компликации

Најчести компликации на дијабет тип 2 кај пријавените случаи во Скопскиот регион за 2019 година

Најчести компликации на дијабетот	број	%
E11.3	239	35.72
E11.4	121	18.09
E11.5	309	46.19

Извор: ЦЈЗ-Скопје

Графикон 5. Процентуално учество на пациенти болни од дијабет тип 2 кои имаат компликации

Извор: ЦЈЗ-Скопје

На Табела 7 и Графикон 5 прикажани се најчестите компликации од дијабет тип 2. Процентуалниот удел е најголем кај периферните циркулаторни компликации – E11.5 (46,19%). Потоа следуваат E11.3 - офталмични компликации (35,72%) и E11.4 – невролошки компликации (18,09%).

5. Заклучоци

1. Редовното пријавување на дијабетот и правилното кодирање на дијагнозата е од значење за:

- проценка на товарот на дијабетот врз општеството на национално ниво;
- професионален пристап при планирање на здравствената заштита на населението (опрема, персонал и простор потребен за дијагностицирање, лекување и рехабилитација на пациенти);
- развој на превентивни стратегии и програми за превенција со цел да се спречи / одложи развојот на дијабетот и неговите компликации, со модифицирање на начинот на живот и напуштање на штетните навики (информации, здравствено образование, скрининг);
- проценка на спроведени програми за превенција;
- формулирање на здравствена политика и подобрување на организацијата на дијабетична здравствена заштита и
- почетна точка за епидемиолошки и клинички истражувања.

2. Во Скопскиот регион се регистрирани вкупно 9537 дијабетичари за 2019 година.

3. Најчест коморбидитет на регистрираните болни со дијабет тип 2 во Скопскиот регион за 2019 година е групата на заболувања на липопротеинскиот метаболизам и други липидемии (E78)-52,12%. Следуваат есенцијална хипертензија (I10)-41,82% и хроничната опструктивна пулмонална болест (J44)-6,06%.

4. Најчестите компликации од дијабет тип 2 кај пријавените пациенти за 2019 година во Скопскиот регион се: периферните циркулаторни компликации –E11.5 (46,19%), E11.3-офталмични

компликации (35,72%) и E11.4 – невролошки компликации (18,09%).

5. Покрај напредокот, постои голема некоординираност во пријавувањето на дијабетот во примарната здравствена заштита од една страна и секундарното и терциерно здравство од друга страна. Квалитетот на кодирање сеуште не е на високо ниво.

6.Препораки

- Скопскиот регион во рамките на државата има за цел да ја подобри контролата и да ги намали компликациите на дијабетесот, истовремено работејќи на намалување на факторите на ризик кои придонесуваат за развој на оваа и други приоритетни незаразни болести.
- Мултисекторска имплементација на Акциониот план за хронични незаразни болести организиран од Регионалната канцеларија на СЗО за Европа.
- Редовно пријавување на пациентите болни од дијабет и правилно кодирање на дијагнозата и компликациите. Во тој правец се налага потреба од поблиска соработка меѓу матичните лекари и ЦЈЗ-Скопје.

Користена литература

1. <https://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/diabetes/diabetes>
2. <https://doi.org/10.2337/diab.23.2.105>
3. <https://doi.org/10.2522/ptj.20080020>